

NACIONALINĖ ŠEIMŲ IR TĖVŲ ASOCIACIJA

Juridinių asmenų registras. Kodas 300560436. Adresas: Aušros vartų g.. 12,
LT-01303 Vilnius.

Tel. 8~673 77345. El. p. info@mususeima.lt <http://www.nsta.lt>
Atsiskaitomoji sąskaita Nr. LT927300010092485960

Lietuvos Respublikos Žmogaus teisių komitetui

2021-12-13

Nr. 20211213-01

PASIŪLYMAI DĖL

LIETUVOS RESPUBLIKOS APSAUGOS NUO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE ĮSTATYMO NR. XI-1425 PAKEITIMO PROJEKTO NR. XIVP-1056

Pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str. 1 d. ir Lietuvos Respublikos Seimo statuto 147 str. 7 d., žemiau pasirašę šeimų organizacijos teikia šiuos pasiūlymus ir pastabas LR Seime svarstomam Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 pakeitimo projektui Nr. XIVP-1056:

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo pakeitimo projekte yra siūloma į Lietuvos teisinę sistemą įdiegti naują teisinį institutą - Apsaugos nuo smurto orderį, traktuojant jį kaip prevencinę priemonę, skirtą apsaugoti smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį.

Norime atkreipti dėmesį, kad smurto artimoje aplinkoje prevencija apima priemonių visumą, skirtą, kad smurtas artimoje aplinkoje neįvyktų. Tai apima mokymus, konsultacijas, pokalbius, viešųjų ryšių akcijas ir t.t. Kai atvykstama į artimą aplinką ir taikomos asmens suvaržymo ar laisvės apribojimo priemonės, tokie veiksmai yra intervencija. Smurto orderio taikymas yra intervencinė priemonė, nes jos taikymas yra susijęs su asmens teisių apribojimu ar net suvaržymu. Ši priemonė turėtų būti taikoma proporcingai, atsižvelgiant į taikymo sritį, pobūdį ir apimtį. Smurto orderio skyrimas yra teismo diskrecija. Smurto orderis gali būti skiriamas teismui įvertinus aplinkybes. Jei dėl asmens fizinio užpuolimo, grasinimo ar elgesio, reikšmingai pažeidžiančio psichinę sveikatą, artimoje aplinkoje esančiam asmeniui tolimesnis bendravimas su juo tampa pavojingu, šiam asmeniui gali būti uždrausta buvoti tam tikrose vietose ir vengti susitikimo ir ryšių su artimoje aplinkoje esančiais žmonėmis, kurie galimai nukentės. Apsaugos nuo smurto orderis gali būti taikomas tiesioginio pavojaus atveju, t.y. kai galimas fizinis užpuolimas, grasinimas ar elgesys, reikšmingai pažeidžiantis psichinę sveikatą.

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo pakeitimo projekte siūlomas apsaugos nuo smurto orderis, nėra aiškiai apibrėžiamas, kaip taikomas tik tiesioginio pavojaus atveju ir reguliuojantis tik būtinojo reikalingumo situacijas. Teisinio proporcingumo prasme, apsaugos nuo smurto orderis nepradedant ar neketinant pradėti baudžiamojo persekiojimo, gali būti legitimus tik tuo atveju, jei kyla tiesioginė grėsmė asmens fizinei ir psichinei sveikatai. Siekiant, kad apsaugos nuo smurto orderis būtų taikomas proporcingai, siūlome įrašyti, kad jis bus taikomas tik tiesioginio pavojaus ar realios grėsmės asmens fizinei ar reikšmingos žalos psichinei sveikatai atveju. Apsaugos nuo smurto orderis minėtomis aplinkybėmis būtų taikomas nedelsiant, t.y. būtinojo reikalingumo situacijoje. Visais kitais atvejais jį būtų galima taikyti tik

paraleliai su policijos vykdomu ikiteisminiu tyrimu galimo smurto atveju - laikinai, siekiant surinkti papildomus įrodymus reikalingus ikiteisminiam tyrimui pradėti.

Atkreiptinas dėmesys, kad svarstant smurto orderio reikalingumą, buvo pabrėžiama galimybė jį taikyti pavojų keliančiam asmeniui, kai nepakanka duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą ar konstatuoti nusikaltimo sudėties buvimą. Pastebimas tam tikras prieštaravimas: jei nepatenka duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą ar konstatuoti nusikaltimo sudėties buvimą, tai nėra pagrindo asmeniui taikyti suvaržymų ar apribojimų. Jei yra duomenų pradėti ikiteisminį tyrimą ar konstatuoti nusikaltimo sudėties buvimą, tik dėl organizacinių ar kitų priežasčių sunku tai įvykdyti, tai šios priežastys turi būti analizuojamos ir sprendžiamos, neįvedant naujų teisinių institutų tokių kaip apsaugos nuo smurto orderis, nes tai tiesiogiai išplaukia iš Konstitucijos 31 straipsnio pirmosios dalies, kurioje įtvirtinta, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Dėl to projekte numatomas teisinis reguliavimas, kuriuo siūloma įtvirtinti apsaugos nuo smurto orderį, kai duomenų ikiteisminiam tyrimui pradėti nepakanka, yra nesuderinamas su nekaltumo prezumpcija ir LR Baudžiamojo proceso kodekso 11 str., kuriame įtvirtinta nuostata, kad "niekas negali būti pripažintas kaltu nusikaltimo padarymu, taip pat negali būti nubaustas kriminaline bausme kitaip, kaip teismo nuosprendžiu pagal įstatymą".

Netinkamas apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderio įvedimas ir taikymas gali turėti neigiamų socialinių pasekmių, skatinančių netinkamai spręsti įsisenėjusius konfliktus bei emocines problemas, galinčių įtvirtinti asmenų, kuriems buvo skirtas apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderis, bet nebuvo pradėtas ikiteisminis tyrimas bei nebuvo įrodyta jų kaltė, stigmatizaciją ir kitas iš to išplaukiančias problemas.

Pirmas pasiūlymas: Pakeisti 8 straipsnio 1 dalį ir jį išdėstyti taip:

8 straipsnis. Apsaugos nuo smurto orderio skyrimas.

Siekiant apsaugoti smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį nuo tiesioginio pavojaus fizinei ar reikšmingos žalos psichinei sveikatai smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui gali būti skiriamas apsaugos nuo smurto orderis.

Antras pasiūlymas: Papildyti 8 straipsnį nauja 2 dalimi, ir ją išdėstyti taip:

2. Jei yra pagrįstų duomenų, kad smurtas artimoje aplinkoje gali būti panaudotas, tačiau tų duomenų nepakanka ikiteisminiam tyrimui pradėti, apsaugoti smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį gali būti skiriamas šio straipsnio 4 dalies 1 - 4 punktuose nustatytos priemonės tol, kol bus priimtas sprendimas dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Sąjungos "Vardan šeimos" pirmininkė

Asociacijos „Šviesos kampelis“ direktorė

Šiaulių apskrities cerebrinio paralyžiaus asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė

Edita Raščiauskaitė- Morkūnienė

Jolanta Lipkevičienė

Edita Raubickaitė- Navickienė